

BUITEN

19e JAARGANG N°. 30.

ZATERDAG 25 JULI 1925.

DE OMSTREKEN VAN PARIJS.
HUIS IN DE RUE DE L'ABBÉ GELÉE TE BEAUVAIS.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

MARIANNE HOOGLAND, DOOR MARIE VAN ZEGGELEN (4)	BLZ. 350
DE PORTUGEESCHE SYNAGOGE TE AMSTERDAM, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 352—354
HET KERSENFEEST TE NAUMBURG, DOOR F.W. DRIJVER	BLZ. 354
BLOEMEN VAN DEN VOORZOMER, DOOR AFER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 354—356
INTERMEZZO, DOOR LIDA VERGOUW	BLZ. 356
DE OMSTREKEN VAN PARIJS (VERVOLG), DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 349, 357—359
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 358
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCHE DOOR CHLS. G. D. ROBERTS (12)	„ 359
IN HET SPANDERSWOOD, ILLUSTRATIE	„ 360

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers zoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MARIANNE HOOGLAND

door

4) MARIE VAN ZEGGELEN.

EN Floris, denkend aan de rust die er in huis getreden was als dominé Hoogland zijn preek memoreerde, vroeg: „kan Floris spelen als je vader werkt?”

„Juist als vader werkt. Vader werkt graag onder muziek. Hij zet de deur van zijn werkkamer wel eens open om er wat meer van te hooren.”

„Ik ben verlangend hem morgen te hooren,” zeide Floris. „Ik vind je vader een merkwaardig mensch. Hij heeft oogen die je vasthouden.”

Wat meent hij daar nu mee? dacht Marianne. Floris zeide allerlei dingen waar ze over na moest denken, maar dat hij ook een prinses had en ook een kasteel, dat was nog het meest bijzondere. Floris kon even goed een broer van haar zijn, peinsde ze, even goed als David en Tom.

„Wacht eens even!” zeide vader, toen Marianne zachtjes op de teenen weer de kamer uit wilde gaan, nadat zij hem het kopje thee had gebracht, en zij kwam terug.

„Is David nog thuis?”

„Ja Paatje.”

„Dus niet bij Grootmama?”

„Hij is immers al bij Grootmama geweest en hij heeft zoeven gespeeld, hebt u 't niet gehoord?”

„Jawel, een prelude van Chopin, is 't niet, maar toen de piano ophield dacht ik . . . enfin Mariannetje, vraag hem eens hier te komen. Neen, ik hoef geen thee meer, dank je.” Vader schikte zijn papieren op de schrijftafel en zag over zijn bril nog eens naar Marianne.

„Wou je nog wat? o, 't kopje.” Maar 't was niet om 't leege kopje, dat zij gedraald had. Zij ging dicht bij zijn stoel staan en vroeg met een kleur: „Bent U ook boos op David?”

„Ook boos? wie is er nog meer boos op hem?”

„Grootmama.”

„Grootmama is nooit boos op David, hoe komt dat in jouw kleine hoofdje?”

Hij trok 't kind naar zich toe, en op de leuning van zijn stoel zittend, knikte ze met haar vlechten hoofd: „Ja, heusch, 't is wèl zoo.”

„Waarom geloof je dat, Jannetje?”

„Ik heb 't zelf gezien . . . toen ik de kamer in kwam bij Grootma, van middag, toen waren ze boos allebei —”

„Wat zeiden ze dan?”

„Ze zeiden niets.”

„En hoe weet je dan dat Grootma boos was of dat David boos was?”

„Omdat ze niets zeiden, juist daarom. David stond met zijn rug naar Oma, en Oma zat zoo recht op met de handen op den stoel, en toen ik broer David wat vroeg, gaf hij geen antwoord tot eindelijk een heele poos daarna pas. Ik heb 't heel goed gezien, al was 't licht nog niet op.”

Vader streek over haar hand. „Ze hebben zitten schemeren, Jannetje; in de schemering praten de menschen niet hard, dat weet je toch wel, is 't niet zoo. Ze vertellen elkaar wel eens verhalen of sprookjes.”

„En zegt u eens”, vroeg ze met lachende oogen, „geven ze elkaar wel eens sommen op?”

„Nee”, vader lachte ook met zijn oogen, „nee, dat geloof ik niet. Gaf Grootmama David sommen op?”

„Grootma had het gedaan, zeide Grootma. Broer David dacht over een moeilijke som na, misschien . . . . . maar ik geloof er niets van, Paatje. David had, geloof ik, een standje van Grootma gehad . . . . .”

„O ho! Grootma en een standje! Heb jij Grootmama ooit wel eens een standje hooren geven? Nee Marianneke, dat heb je heelemaal mis gehad . . . . . maar zeg nu maar dat broer even bij me komt.”

Marianne draalde nog even met 't leege kopje in haar hand.

„U mag ook niet boos op hem zijn, zult u niet, Paatje?”

Nu was vader uit zijn stoel opgestaan en hij legde zijn arm om haar schouder. Zacht zeide hij: „Heb je vader wel eens ooit boos op iemand gezien, kleintje, als hij den volgenden dag in de kerk over God zal spreken?”

Marianne schudde 't hoofd. „Dan hoef je daar ook niet bang voor te zijn . . . . . maar je moet eens zeggen, waarom denk je dat ik boos op broer David zou kunnen zijn?”

't Kind trok haar schouders op. „Ik weet 't niet, Paatje, ik weet 't niet, 't is alleen maar omdat van vanmiddag met Grootma.”

„Je zag dat Grootma verdriet had? en David ook?”

Nu knikte ze „ja!”

Hij legde zijn hand op haar hoofd. „Ga maar, klein vrouwtje, er is niets hoor — ga nu maar naar beneden, m'n theezoen?”

Zij hief haar hoofd op en kustte hem. Voorzichtig met 't kopje, deed ze de deur open, ze knikte hem nog eens toe als altijd, en voorzichtig ging ze de breede trap af die even voor de deur van de suite eindigde.

Het licht van de groote gaskroon viel breed uit over de ovale tafel met het roode tafelkleed, waar ze allen omheen zaten. Moeder, David, Tom en Floris. Moeder zat achter het theeblad met het opstaande koperen randje. Laag naast haar wasemde zacht de ketel op de bruine theestof. Bij de open haard waar het houtvuurtje nog vlamde, lag grijze Teun met uitgestrekte pooten, en knipoogde. Ieder had een boek; er was een stille blijheid in de kamer, die bij Marianne al het beklemmende van zoeven deed verdwijnen. Ze ging naar David en zeide: „Pa vraagt of je boven wilt komen.”

David hief het hoofd op — hij legde zijn boek neer en keek haar aan. „Ik? . . . ik nù boven?”

„Ja!” Was dat zoo iets bijzonders? Zie je wel, het was iets bijzonders. Moes keek ook op en Tom ook! Floris alleen bleef in zijn boek kijken. Hij wist natuurlijk niet dat vader nooit zoeits vroeg op Zaterdagavond . . . . dus toch, toch was er iets?

„Ga maar gauw,” zeide moeder Antje. Ze vond dat David eigenlijk wat treuzelde. Waarom moest hij eerst zijn vouwbeen uit zijn zak halen, dat zorgvuldig bij het blad leggen waar hij gebleven was, zijn theekopje verschuiven, naar de lamp zien, zijn stoel langzaam achter uit zetten, bij de deur waarlijk ook nog wachten en dan eindelijk gaan? Ze hoorden zijn stappen citeerde Tom, zich weer over zijn boek buigend: „Belieft heer vader mij te spreken? ik zal hooren?”

„Heer vader zal hem wel niet voorstellen in de „arcke” te gaan, denk ik,” zeide moeder Antje.

„Toch heeft David wel iets van den weerstrevenden Chem. Hij wil ook niet opgesloten worden. 'k Ben een boon als er niet iets aan 't handje is.”

„Wat zou er aan 't handje zijn? Ik denk dat vader hem iets te vragen heeft over z'n college bij den Professor.”

Tom had zijn blonde krullebol weer over zijn boek gebogen. Hij had op school iets hooren verluiden van jongelui die zijn leeraar ten Brink in een tijdschrift bespot hadden. Waren dat geen vrienden van David? Wie weet had David ook niet dezelfde denkbeelden? Hij dweept met de nieuwe richting, hij voelde voor „woordkunst” — voor het reële, en hij las Zola! Zola, de verboden waar voor Tom den zestienjarige.

Marianne, door Tom's citaat met haar gedachten naar haar grooten dichter gebracht, had van een hoektafeltje een gebonden Vondel genomen en bekeek de platen van Rochussen. Zij mocht langer op blijven dan anders omdat het morgen Zondag was en straks de Zaterdagse verse kadetjes op tafel kwamen. Weldra was ze verdiept in de beschrijving van het paradijs.

De hof valt ront, gelyck de kloot der waerelt is

In 't midden rijst de bergh, waaruit de hoofdbron klatert.

Zachtjes zeiden haar lippen de woorden. Het kind kende de klanken, al begreep zij den zin nog niet van Lucifer's zang. Met platen kijken begonnen, had zij zich langzamerhand gewend de verzen te lezen. Als zij uit school kwam, werd Vondel door haar in een hoekje verslonden. Men was er aan gewend Marianne met het groote boek van Vondel op de knieën te zien — maar 's avonds vond moeder Antje het toch te zware muziek. „Niet te lang, Jannetje”. Jannetje hield de vingers op de ooren en haar lippen zeiden zacht:

„Wat dunckt u van zijn ribbe, en lieve gemalin?”

Zijn ribbe? Och ja, dat stond immers ook in den bijbel. Eva, Adam's vrouw, was uit zijn rib gemaakt. Zijn ribbe! Welke vreemde dingen gebeurden er vroeger, heel vroeger toch! Maar als God wou, God kan immers alles. „God had Adam leven ingeblazen en toen had hij Eva gemaakt, maar toen? Had God verder geen menschen meer gemaakt? Ach, maar daar was God te groot voor. Hoe kwamen al die duizende menschen op de wereld? Als de bloemen, als de boomen? Maar zij kwamen toch niet uit de aarde? Wacht, uit een rib werd een mensch gebouwd! ja dat was de vrouw — maar de man? Hoe kwam een mensch op de wereld?

Marianne leunde haar hoofd in haar handen. Haar vlechten vielen recht langs de wangen naar voren neer. Haar oogen tuurden nu over het boek. Grijsje Teun was opgestaan en zette zich voor haar, knippend met zijn bruine hondenoogen.

„Hoe komen de menschen op de wereld? Weet jij 't, Teun?”

„Zoowat”, zei Teun.

„Uit een rib? Teun?”

„Zooiets”, zei Teun.

Niemand in de zacht belichte kamer hoorde dit woordenlooze gesprek.

Maar plotseling werd de stilte verbroken door een tikje op de deur en het daarna opengaan van die deur. Daatje in haar blauwe japon, kwam binnen met de warme kadetjes. O, de heerlijke prettige Zaterdagavond in de suitekamer!

Marianne sloeg Vondel dicht. Ze bracht hem terug naar zijn plaats en ze schoof bij de tafel. Het theegoed werd weggenomen, een wit servet gespreid, borden en mesjes in een kring geplaatst. De jongens legden hun boeken weg.

Marianne dacht nu weer aan Vader en David boven. Wat zou Vader David te zeggen hebben? Moeder Antje sneed de kadetjes door. Marianne zag er naar, hoe er gezellige deukjes in het brood kwamen als moeders blanke handen ze knepen. Nu tikte Daatje weer. Ze bracht een prachtige ronde roode kaas binnen met een zilveren lepel, waarmede je het binnenste kon bewerken. Het stond nu alles zoo keurig en vroolijk op tafel. Floris zei: „Het is een feest voor het oog!”

„En een feest voor de maag tevens,” zeide Tom. Teun zat naast den baas, had zijn kop op diens knie gelegd. „En een feest voor onze neus,” besloot Marianne, want de kamer geurde van het verse brood.

„En het zal een feest zijn als klein Duimpje naar bed is,” plaagde Tom.

„Eet maar gauw, Jannetje, het is al laat!” zeide moeder.

„Dan ben ik van een plaaggeest bevrijd”, verweerde Marianne zich.

De klok sloeg tien uur, toen moeder haar kaars aanstak. Nog altijd was David bij Vader, maar Marianne mocht niet op hem wachten. „Er is een klokje van gehoorzaamheid”, zeide moeder.

Nu ging zij dus. In de gang flikkerde de kaars, zij moest er de hand voor houden om haar voor uitgaan te behoeden. De lange reuzenschaduw viel op den witten muur van de gang waar de groote staande klok plechtig tikte; aan het eind was naast de glazen tuindeur die van de keuken.

Marianne zeide altijd Daatje en Geesje goeden nacht. Dit was niet alleen vriendelijkheid, maar ook een verlangen nog iets van het gezellige uit de bewoonde wereld te zien. Zij zaten aan de witgeschuurde tafel onder het licht van de petroleumlamp. Het koper aan den muur blonk even op boven haar wittullen mutsjes. Daatje was lang en donker, Geesje dik en blond. Marianne hield meer van Geesje, en ze keek naar haar vooral toen ze „Goeden nacht” zeide. Geesje wist het wel wat dat kijken beteekende. „Ik ga met je mee, ik zal je gordijnen dicht doen, hoor!” „Heerlijk!” Marianne hipte voor haar de trap op. Juist boven de keuken was haar kamertje. Geesje zette de kaars op tafel, maar toen zij het gordijn wilde dicht trekken, hield Marianne haar hand vast. „Even zien?” Ze drukte haar neus tegen de ruit en zag zoo schuin naar de werkkamer van vader. Het gordijn was gezakt maar David's schaduw zag ze duidelijk. Hij had het hoofd gebogen en bewoog zijn hand regelmatig op en neer, en daar was Vader's gezicht ook. „Kom nu, Marian”, zeide Geesje, „'t is al crimineel laat, vooruit meisje.” Het gordijn werd dicht geschoven. Geesje hielp Marianne uitkleeden, maakte haar vlechten los, borstelde het bruine haar tot het wijd rond 'r gezichtje stond. „Nu ben ik een boschduivel, Gees!” en ze ontsnapte aan Geesje's handen en danste in haar witte nachtjapon de kamer rond.

Maar plotseling stond ze weer bij Geesje die bezig was het nachtlichtje te ontsteken; zoo'n drijvertje op de olie was precies een groot schip op zee, een gele oliezee, de vlam was de zwaaiende vlag. Nu werden het schip en de zee ingesloten door de witte ommuring van het transparante kapje. Straks als ze in haar bed lag, zou het nachtlicht haar een witte bloem lijken die te stralen stond in de duisternis.

„Gees, weet jij ook hoe de menschen op de wereld komen?”

„Bèn je!” zei Geesje, die nu voort wilde maken, „hoe zou ik dat nou weten? Ga nou maar een twee drie naar bed, want ik moet naar beneden.”

„Uit zijn rib kwam de lieve gemalin van Adam, 't staat in Vondel en in den bijbel ook, dat is 't zelfde. Adam was door God leven ingeblazen.”

„Nou,” zei Geesje, blij dat ze een oplossing kon verzekeren, „daar heb je 't al, onze lieve Heer maakt de menschen. God.”

„God!” Marianne zat, de voeten gekruist, op den rand van haar bed, het wilde haar van zoeven was nu kalm langs haar slapen gelegd en van achteren in een wrong gedraaid, zoodat ze vergeleken bij zoeven, geen kind meer scheen. „Als de menschen God zeggen, dan meenen ze iets veel kleiner dan Hij is. God is zoo groot, zoo heel erg groot, dat je eigenlijk den naam niet maar zoo mag uitspreken.”

„Gunst!” zei Geesje zacht. „Wat 'n kind!” dacht ze. „Maar je zei toch zelf ook dat Adam door God leven in was geblazen. Toen sprak je dien naam zelf toch ook maar zoo uit, Marian?”

„O ja, maar de God uit den bijbel en uit boeken is van vroeger, die is anders dan de eigenlijke God. Deze is zoo ver en zoo groot, zoo dat niemand op de wereld het kan begrijpen.”

„En als je dan bidt s'avonds is... God dan ook zoo ver, hoe kan Hij je dan hooren?”

„Ver en groot, zoo groot dat ver ook dichtbij is, in je bijna. . . . .”

Geesje zweeg en ze nam nu haar besluit. „Nacht Marianne, slaap lekker.”

„Nacht Gees, dank je wel, hoor!”

De deur ging dicht. Marianne hipte op haar bloote voeten nog even voor 't raam, ze schoof het gordijn wat open, want ze moest de lucht nog zien voor ze ging slapen. De maan was onder, sterren fonkelden aan den fluweelen hemel. O! het licht op Vader's kamer was uit. Hij en broer David waren naar beneden.

Ze knielde voor haar ledikant en bad als iederen avond, en dan stil liggend, wachtend op moes die haar straks nog kwam nachtzoenen, herhaalde ze Floris' woorden weer van dien middag over het schilderij: „Het is een gebed!” Nu begreep ze iets. . . .

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

DE PORTUGEESCHE SYNAGOGE TE AMSTERDAM.

AL meer dan drie eeuwen is 't geleden, dat de eerste Portugeesche Joden in Amsterdam werden toegelaten, nadat de Inquisitie in Spanje, daarna in Portugal, 't ze onmogelijk had gemaakt zelfs als Marranen in die landen te blijven. Heel openlijk durfden de Staten 't nog niet aan, menschen, die, zij 't dan ook in schijn, den katholieken godsdienst beleden, in Holland toe te laten. En ze moesten daarom tevreden zijn met de godsdienstoefeningen, welke ze in het huis van Don Samuel Palache, den lateren Marokkaanschen Ambassadeur te Amsterdam, in de Jonkerstraat, konden houden. Drie jaar lang, van 1593—1596, konden ze hiermede ongestoord voortgaan, totdat het gerucht, dat Katholieken hier in 't geheim hun bijeenkomsten hielden, den schout en zijn rakkers een inval liet doen op Groote Verzoedag 1596. Enkele personen werden gevangen genomen. Jacob Tirado, die de gemeente had bijeengebracht, wist den Magistraat echter te overtuigen, dat er groote voordeelen verbonden waren aan het verblijf der Joden te Amsterdam, en zoo kreeg de Portugeesche gemeente weldra volledige gewetensvrijheid. De eerste synagoge werd ingericht in een huis aan de Houtgracht (Waterlooplein), waar zooals we zullen zien nu niet alleen de tegenwoordige Portugeesche synagoge, maar ook verschillende Hoogduitsche bedehuizen zich bevinden. Betrekkelijk spoedig werd deze echter te klein en in 1608 kwam een tweede bedehuis tot stand, Nieuwe Schalom (Verblijf des Vredes) genoemd, aan de Lange Houtgracht; de gemeenteleden leefden echter in onmin met hen, die de eerste synagoge hadden gesticht, al hoopte men — en daarom werd de naam Nieuwe Schalom gegeven — op verbroedering. Maar verbroedering bleef nog uit: zelfs werd in 1618 een derde synagoge gesticht — óók aan de Lange Houtgracht, waar David Osorio zijn volgelingen verzamelde. Blijkbaar werd dit de gemeente, die den meesten invloed kreeg. In 1681 werd hun synagoge in gebruik genomen en te oordeelen naar verschillende afbeelden uit de 17e eeuw vertoonde het interieur veel overeenkomst met de tegenwoordige synagoge. Ze werd dan ook het bedehuis der Portugeesche Joden, toen in 1639 de drie gemeenten zich eindelijk vereenigden om in het

volgend jaar van hun eensgezindheid te getuigen, door reeds in 1640 in het kerkgebouw hun afkeuring uit te spreken over Uriel Acosta en er in 1656 den ban tegen Spinoza uit te vaardigen. Deze synagoge was dus de onmiddellijke voorganger van de tegenwoordige, waaraan de volgende kolommen zijn gewijd. ¶ In 1670 vestigde een groot aantal gemeenteleden met Chacham Isaac Aboab (de Fonseca) aan het hoofd de aandacht op het feit, dat de bestaande synagoge veel te weinig zitplaatsen in verhouding tot het aantal der gemeenteleden bevatte. En de Parnassijns besloten dientengevolge tot het instellen van een commissie, bestaande uit Isaac de Pinto, Samuel Vaz, David Salom de Azevedo, Abraham da Veiga, Jacob Aboab Ozorio, Jacob Israel Pereyra en Isaac Henriques Coutiño. ¶ Rijk was de Portugeesche gemeente, ze stond in hoog aanzien bij de stadsregering en kon dus verschillende plannen onder de oogen zien. Van verbouwing van een der bestaande gebouwen werd afgezien, om redenen van materiele aard niet alleen, maar ook, omdat o.a. tijdens een dusdanige verbouwing „de kinderen der minvermogens van hunne ouders afgescheiden worden, daar zij, volgens Reglement, hunne onderwijzers ter Synagoge moeten volgen; dat de leerscholen tijdelijk naar zolder- en dakkamers zullen moeten verplaatst worden.” ¶ En dus besloot men voor / 15000 een terrein te koopen gelegen voor den hoefdingang van het Leprozenhuis waar vroeger de St. Anthonies-Poort had gestaan. 't Is voor ons, die de overbevolking van deze buurt kennen, wat moeilijk te realiseeren, dat de omgeving van het Leprozenhuis voor de bewoners van de Amsterdamsche Jodenbuurt „buiten” vertegenwoordigde! Maar de Parnassim hadden een vooruitzienden blik, ze meenden (en deze meening werd inderdaad bewaarheid), dat, „zoodra het werk zal begonnen worden, velen huurhuizen in de omgeving zullen doen bouwen, waaruit overvloed en goedkoopte aan woningen zal ontstaan.” Curieus is ook de zorg voor de kinderen, die uit hun resolutie blijkt: — de open ruimte rondom de op te richten synagoge zou een geschikte wandelplaats voor de volwassenen en een veilige speelplaats voor de kinderen zijn. Terwijl men voor

de kinderen, die ter Synagoge gaan, niet bevreesd behoeft te zijn, daar ze geen brug te passeeren hebben. ☞ Groot was de offervaardigheid. Eén predicatie, 23 Nov. 1670 door Chacham Aboab gehouden, had tot resultaat, dat dadelijk omstreeks / 40000 bijeen werd gebracht. Maar de eerste uitgaven vielen niet mee; inplaats van de genoemde / 15000 kostte het terrein bijna / 33000, een zeer aanzienlijk bedrag in die dagen. Van de aanzienlijkheid van dit bedrag kunnen we ons een voorstelling maken, als we lezen dat de voet voor 10 stuivers, een in onze oogen belachelijk kleine som, werd verkocht. ☞ Er werd haast achter het werk gezet: reeds 17 April 1671 werd de eerste steen gelegd. Dat wil zeggen, dat de vier eerste steenen werden gelegd! Want ieder stelde prijs erop deze eer te veroveren en er was zulk een belangstelling, dat men besloot dit voorrecht aan de vier meestbiedenden te vergunnen, die elk den eersten hoeksteen zouden leggen. Democratische gevoelens waren nog niet aanwezig: rijkdom en aanzien besliste over de eer. Wat intusschen 't verdienstelijke resultaat had, dat het bouwfonds met / 2310.— werd versterkt. ☞ En toen kon de aannemer de plannen van den architect ten uitvoer brengen. Wie echter is de architect geweest van dit gebouw, dat imponeerend en harmonisch nog getuigt van den geest, die de Portugeesche Joden der 17e eeuw bezielde? Uiteenlopend zijn de meeningen hieromtrent. Ik voor mij meen, dat S. Seeligmann zeer juiste conclusies trekt, indien hij, uit hoofde van den stijl, van notariele en andere bescheiden, Daniel Stalpaert, den beroemden architect, die ook de Groote Synagoge, en de kerken op Bickers-eiland en Oostenburg (allen van éénzelfde type) den bouwmeester acht. De Castro noemt in zijn werk „De Synagoge der Portugeesch-Israelitische Gemeente” den Mr. metselaar Elias Bouman als den kunstenaar, die dit kerkelijk monument zou hebben ontworpen. Echter twijfelt hijzelf aan de mogelijkheid van deze suppositie, aangezien nergens mededeelingen worden gevonden, die dit bevestigen. ☞ Verschillende gebeurtenissen vertraagden de voltooiing, totdat eindelijk Vrijdag 2 Augustus 1675 de luisterrijke inwijding plaats had van het gebouw, waar Burgemeesteren en Schepenen en vele andere aanzienlijke genoodigden tegenwoordig waren. Lofdichten werden vervaardigd, verschillende kunstenaars maakten afbeeldingen van het uitwendige en het inwendige. Van de dichters moge worden genoemd de teekenaar-graveur Romeyn de Hooghe, wiens verzen niet alleen mededeelingen doen omtrent bouwmeester (aannemer?) en gebouw, maar tevens toonen, hoe de Portugeesche Joden graag geziene burgers der republiek waren. Zoo luiden ze:

Dits 't leerhuys van de Wet, 't
gebedenhuys der Jooden,
Een Boumans Meesterstück, de eer
van 't nieuwe werck
Aen d'Amstel en het Y; dees Godt
geweyde kerck
Vreest geen geweeten-dwang noch
pijningen noch dooden.
Wast, eedle Judaesstam en laet u
looten bloeyen.
Wat doet de kracht van 't lant als
borgers aenwas groeyen.

☞ En uit een ze Fransche strofe bevestigt dit citaat de meening, dat in de Portugeesche synagoge de herinnering aan den tempel was verlevendigd:

Chef d'oeuvre de touts lieux sacrés
Du premier temple la memoire
De l'Amstle et son Senat la gloire,
Jouissés de la liberté,
Priés, preachés, chantés sans craindre.

☞ De Joodsche dichters Salomo de Oliveira en de Barrios droegen het hunne bij, de componist Salomo van Raphael Senior Coronel zorgde voor de muziek bij de inwijding. ☞ Acht dagen lang werd feest gevierd, in navolging van de feesten bij de in-

Foto C. Steenbergh.

DE NIEUWE SYNAGOGTE TE AMSTERDAM.

wijding van Salomo's tempel, acht dagen achtereen bewonderden gemeente en belangstellenden het gebouw, waarvan o.a. Romeyn deH ooghe, Pieter Persoy, Bernard Picart gravures maakten. De Hooghe bracht ook een profiel, curieus vooral om de omgeving, waar het Leproozenhuis, de „stadsblomthuyt,” „de Muyderpoort,” „het Huyssittenhuys,” „de kerk der Hoogduytse Joden” en de nu afgebrokene Houtmarktbrug zich vertoonen. Persoy gaf verschillende onderdeelen van het gebouw o.a. „het voorhof en ingang der vrouwen synagoge,” „de scholen, Suyverplaatsen etc.,” „de Kas der Wetboeken.” Een voorbeeld van Hollandsche Renaissance kunst is deze „Kas der Wetboeken,” nu, bij het 250-jarig bestaan der synagoge, nog in denzelfden staat als in 1675, ofschoon het schild en de pyramiden, die het geheel topzwaar maken, eerst later werden aangebracht, een vermeerdering, die geen verfraaiing kan worden genoemd. Van kostelijk hout is 't geheel gemaakt, Jacaranda-hout, uit de bosschen van Brazilië, een waardige berging voor de heilige

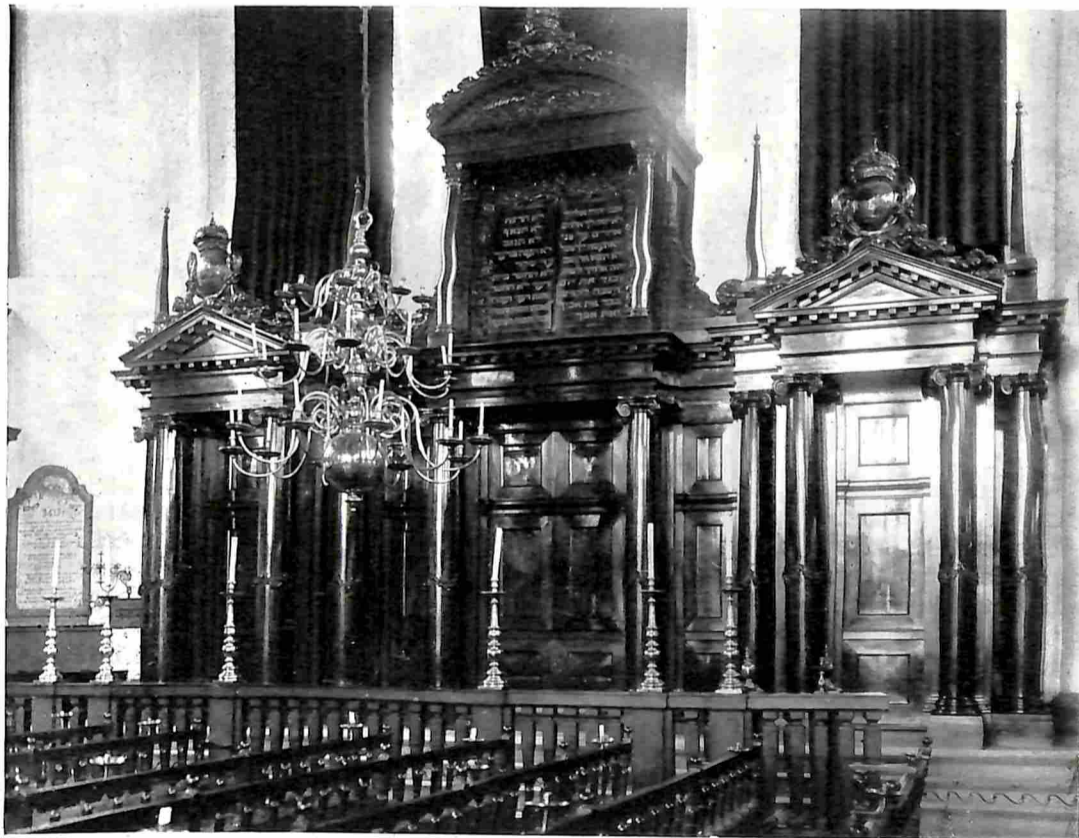

Foto C. Steenbergh.

WAND MET WETSROLLEN-KAST
IN DE PORTUGEEESCHE SYNAGOGTE TE AMSTERDAM.

Torahrollen, daarbinnen bewaard en afgesloten door deuren, aan de binnenzijde met goudleer bekleed. Goudleer is ook het behangsel, dat op feestdagen en bij feestelijke gelegenheden de wanden bedekt, gelijk 't weder zal geschieden op den 31 Juli, als het 250-jarig feest zal worden gevierd. Dan vlammen stil de lichten der kaarsenkronen, goud-rood glansen werpend rondom, weerkaatsend in de wandbekleding, handhavend de eerbiedwaardigheid van het oude, waaraan het Portugeesche kerkelijk en burgerlijk leven een niet te ontkennen cachet ontleent. En als de kerkelijke schatten dan ook thans nog te voorschijn worden gebracht, is 't een schouwspel om nimmer te vergeten. Niet minder dan 67 wetsrollen bezit de gemeente: eene daarvan zou volgens de traditie bij de verbanning uit Spanje zijn meegevoerd. Er zijn schalen en kannen bestemd voor den dienst der Cohanim (afstammelingen uit het priestergeslacht); Adam van Vianen schiep een ervan met de afbeelding van het bezoek der koningin van Seba aan Salomo. Alle smeedwerk te beschrijven zou te ver voeren: de aanbieder van den gouden appel aan Venus, op kerkelijk vaatwerk afgebeeld, getuigt zeker van een zeer kunstzinnigen geest. Van de Torah-versierselen noemen we een paar schelletjestorens in den vorm van den Westertoren, terwijl ook twee prachtige vergulde kronen de aandacht trekken — de eene een keizers-, de andere een koningskroon — bestemd voor de Bruidegoms der Wet, die op het feest Vreugde der Wet de lezing der Torah beëindigen en aanvangen. Tweemaal werden er gedeelten van den schat gestolen: slechts de laatste maal mocht het gelukken den dader te vangen en een gedeelte van het in 1777 gestolene terug te krijgen. ☞ De Portugeesche synagoge te Amsterdam heeft gedurende haar 250-jarig bestaan steeds vele belangstellende bezoekers gehad: vreemde vorsten en sinds Willem V haast alle Vorsten uit het Oranjehuis traden over haar drempel. Maar 't zijn niet vooral de kostbaarheden, die dezen tempel tot een waarlijk godshuis maken, 't is de sfeer van ontroerende aandacht, die ieder overovert, welke religie hij toegewijd moge zijn.

RO VAN OVEN.

Het Kersenfeest te Naumburg.

GEDURENDE een reeks van jaren trok den 28 Juli een feestelijke stoet van kinderen door de straten van de, in de Provincie Saksen gelegen, stad Naumburg, ieder een met kersen beladen tak in de hand houdend. Die optocht heeft zijn geschiedenis of, beter gezegd, zijn legende, welke ons in 't ver verleden verplaatst, n.l. in den tijd van den genoeg bekenden Hussieten Oorlog. ☞ Na de terechtstelling van den hoogleeraar aan de Praagsche Universiteit Johannes Huss, den 6 Juli 1415, en daarna van diens vriend Hieronymus op 30 Mei 1416 — beiden door het Concilie van Constanz als aanhangers van Wicief tot den brandstapel veroordeeld — ging de oorspronkelijk godsdienstige beweging in fanatisme over. Toen nu in 1419 Koning Wenzel stierf en de Boheemsche stenden Keizer Sigismund niet als heer wilden erkennen en deze zich door kracht van wapenen zijn nieuw gebied wilde verzekeren, brak de zogenaamde Hussieten Oorlog uit. ☞ Nadat de aanvoerder der Hussieten, de éénoogige Ziska, in 1424 gestorven was, traden als leiders de beide Procopiussen op, die herhaalde vijandelijke invallen in de naburige Duitsche landen deden en wier benden, inzonderheid in de Mark Brandenburg, groote verwoestingen aanrichtten. ☞ Volgens de overlevering sloeg Procopius de Grootte in het jaar 1432 het beleg om Naumburg, het oogenblik

afwachtede dat de burgerij de poorten der stad voor hem en de zijnen zou openen. Binnen de muren heerschte groote verslagenheid dewijl het spook van den honger den inwoners tegengrijsde. Goede raad was duur. De kinderen zouden uitkomst brengen. In witte kleeren gestoken, trippelden zij in een lange rij de geopende poort uit, den belegeraars tegemoet, die, overweldigd door den onverwachten aanblik, hun wapens wegwierpen om, in plaats van de stad, de omliggende kersenboomgaarden te plunderen en de kinderen met de heerlijke vruchten te overladen. ☞ Ter nagedachtenis van de wijze, waarop hier een groot onheil was voorkomen, vierde de Naumburger jeugd nog langen tijd jaarlijks op 28 Juli haar *Kersenfeest*. Aldus zegt althans het oude verhaal, maar o.a. in Meijer's Handlexicon wordt terecht aangeteekend: „Die Hussitische Belagerung (Kirschenfest) ist Dichtung”.

De Hussieten zijn inderdaad nooit tot Naumburg gekomen en de „Kersenoptocht” zal wel de herinnering bewaard hebben aan een oud natuurfeest. ☞ Intusschen staat dit voorbeeld van het verteederen van een vijand en daardoor het voorkomen van plundering en uitmoording eener stad niet op zichzelf. Behalve hetgeen de Italiaansche schrijver Giuseppe Pitre betreffende een belegerde stad op Sicilië schrijft en overeenkomstige verhalen, door Zingarelli te boek gesteld, bewaart men ook in Geeraardsbergen de herinnering aan een, op eenigszins overeenkomstige wijze, afgewend onheil, in verband met een belegering der stad. ☞ Op Groot Vastenavond, d. i. den eersten Zondag in de Vasten, heeft n.l. in genoemde stad een eigenaardig gebruik plaats, n.l. het feest van het „Krakelingen werpen.” Des middags te twee uur dalen, onder 't gebeier der klokken, de leden van den Gemeenteraad met de Geestelijke Overheid, ambtenaren en genoodigden, van den hoogen stoep van 't stadhuis af, ten einde zich naar den top van den honderd meter hoogen Ouden Berg te begeven. Na het volbrengen van eenige godsdienstige ceremonieën biedt de Burgemeester den Deken den eerewijn aan, waarna aan den burgerlijken autoriteiten achtereenvolgens de wijn wordt aangeboden. In den beker bevindt zich telkens een klein levend vischje, hetwelk met den wijn doorgeslikt wordt. ☞ Onderwijl wacht de saamgestroomde menigte aan den voet van den berg ongeduldig het oogenblik af, waarop de Burgemeester en de Deken de eerste mastellen of krakelingen naar omlaag werpen, welke gevolgd worden door een regen van koek en lekkernij, door de overige, daar boven aanwezigen onder de grabbelende menigte geworpen. ☞ Wij hebben hier vermoedelijk te doen met een in oorsprongheidensche feest bij den aanvang der lente, de herinnering waaraan de Kerk, niet zonder bedoeling, deed samenvallen met Groot Vastenavond. Intusschen geeft de volkslegende er een andere verklaring van, als zij weet te verhalen van Edinghen met zijn leger oprukte naar Geeraardsbergen, besluitende, toen hij de stad tevergeefs door wapengeweld had trachten te vermeesteren, haar burgerij door uithongeren tot overgave te noodzaken. In den uitersten nood verzinnen de tot den aftocht te nopen. Besloten werd n.l. de weinige levensharingen, den vijand toe te werpen. Walter, die hieruit dat zij nog mondvoorraad in overvloed hadden en de Genkwamen spoed het beleg op. ☞ De ware toedracht is intus-

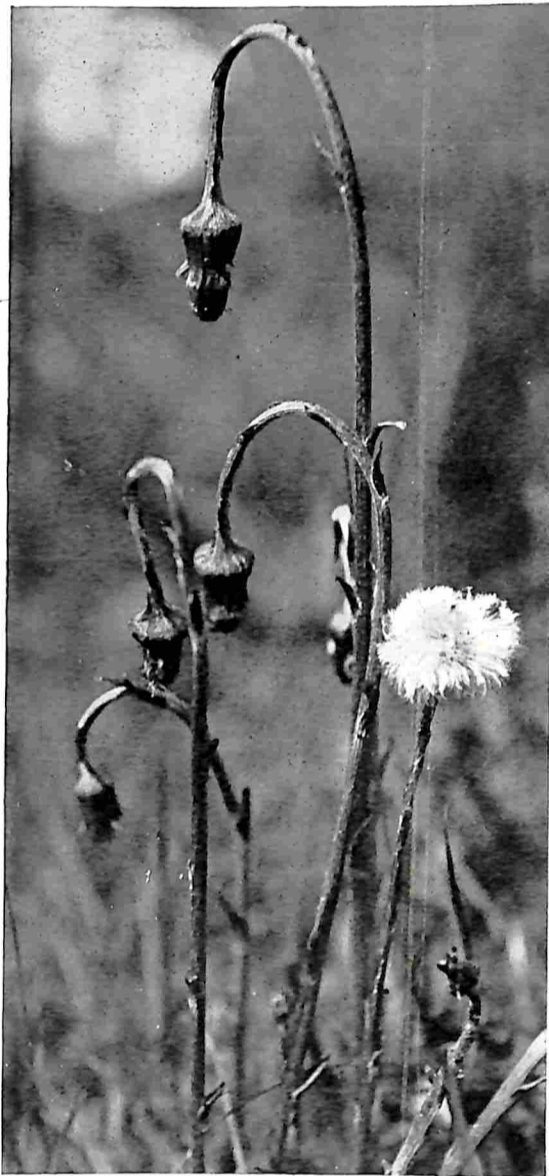

Foto Afer.

BLOEMEN VAN DEN VOORZOMER.
UITGEBLOEIDE TUSSILAGO FARFARA,
KLEIN HOEFBLAD.

schen dat Walter de stad niet omstreeks Groot Vastenavond maar later belegerde en haar in Juli 1381 innam. Wij kunnen dan ook veilig zeggen dat niet meer dan een legendarische krijgslist in beeld gebracht wordt zoowel door het „Krakelingen werpen” te Geeraardsbergen als het „Kersenfeest” te Naumburg.

F. W. DRIJVER.

Bloemen van den voorzomer.

I.

IN het nummer van 6 Juni bespraken wij een van de eerste lenteboden, het Klein Hoefblad, een schubbig plantje met vroolijke gele straalbloemetjes, dat vooral te vinden was, waar kleigrond het overvloed van voedsel bood. Onze afbeelding op bladz. 354 toont een van die voorjaarskinderen na de dagen van glorie: de stelen der uitgebloeide bloemhoofdjes zijn omgebogen en de beschubde stengel is buitengewoon snel in de lengte gegroeid, zoodat de bruine vliezige schubbetjes ver van elkaar af komen te liggen, inplaats van elkaar, zooals het in het begin van de lente het geval was, op de manier van dakpannen te bedekken. Deze treurende houding nemen de plantjes altijd aan, onverschillig hoe de weersomstandigheden zijn. Het spreekt vanzelf, dat we ons onbewust afvragen, waartoe het ombuigen der uitgebloeide stengels dient, vooral, omdat we tot onze verwondering kunnen opmerken, dat na korten tijd, zoodra de vruchtjes gerijpt zijn, en het donzig pluus zich heeft ontplooid om de kleine zaadjes ver te verspreiden, de stengels zich weer oprichten (op de afbeelding rechts onderaan). Zouden de hoefbladplanten hun kopjes laten hangen, om te verhinderen, dat de regen het fijne zaadpluis te zamen doet kleven? In de eerste plaats mogen we niet zomaar den planten het vermogen toeschrijven, bewust zoo „nuttig” mogelijk te reageren op de omstandigheden en in de tweede plaats is het gevaarlijk, steeds naar het „nut” van deze of gene inrichting aan het planten- of dierenlichaam te vragen, omdat in talloze gevallen gebleken is dat het met die doelmatigheid maar treurig gesteld is. Met een beetje goeden wil kan er een even groot aantal argumenten vóór als tegen den practischen bouw van vele organen worden aangevoerd. Het feit, dat Tussilago zijn bloeistengel tijdelijk ombuigt, staat overigens niet alleen: er zijn ook gevallen bekend, die een geheel nieuw gezichtspunt opleveren. Zoo bijv. de papaver of klaproos. Ieder kent deze mooie voorjaarsbloem en we weten allen, dat de *knopstelen*, dus vóór den bloei, naar beneden omgebogen zijn, juist als bij Tussilago, maar in een geheel ander groeistadium. Vragen we ons ook hier af, wat het „nut” van deze eigenschap zal zijn, dan kunnen we geen verklaring vinden, die afdoende is. Wel is gebleken, dat de opeenvolgende veranderingen in de stengels het gevolg zijn van den invloed der uitwendige omstandigheden. Proeven hebben bijvoorbeeld uitgemaakt, dat in het donker de stengels van de papavers zich strekken. Worden ze dan opnieuw belicht, voordat de bloem is uitgekomen, dan zien we dat de plant haar kopje weer laat hangen. Het licht speelt dus blijkbaar bij het proces een rol, evenals de zwaartekracht. De twee genoemde verschijnselen staan niet op zichzelf. Er zijn nog vele voorbeelden van wat de Duitschers „Umstimming” noemen. Zoo o.a. de olie- of aardnoot, een plant, waarvan de bloemstelen na den bloei eveneens naar beneden groeien, ja zelfs in den bodem dringen, zoodat de vruchten, die we allemaal als olienoten kennen, onder de aardopper-vlakte tot rijpheid komen. ☞ Tegen den tijd, dat de Tussilago's hun zaden distribueeren, is het leger der zomerplanten al heel talrijk. Onze afbeeldingen toonen nog een drietal kruiden, die langs wegen en dijken te vinden zijn. In de eerste plaats de Heggewikke, *Vicia sepium*, (afb. op bladz. 356) die ook wel kleine wilde wikke of vitsen wordt genoemd. Het is een plant met slappen stengel, die niet in staat is, zich overeind te houden en dan ook door middel van ranken (zie de bovenste blaren op de afbeelding) zich aan andere gewassen vastklemt. Het is lang niet de mooiste wikkesoort; de bloemen zijn vuilbruin tot paars en staan in vrij kleine trosjes in de oksels van de veervormig samengestelde blaren. Wat ons aan dit plantje opvalt, is het feit, dat alle organen, de stengels, blaren en bloemen,

Foto Afer.

ANCHUSA SEMPERVIRENS.
OVERBLIJVENDE OSSETONG

zoo mooi gaaf zijn, zonder eenig spoor van beschadiging door insecten. Een verklaring van dit bijzonder verschijnsel *kan* gevonden worden in de aanwezigheid van het groote aantal mieren, dat deze plantensoort bij voorkeur bezoekt. Gaan we na, wát de bewegelijke roovers kan verleiden, de hooge stengels te beklimmen, dan blijkt zuiver egoïsme de drijfveer te zijn. De kleine steunblaadjes van het wikkeloof namelijk zijn voorzien van bruine honingklieren, die zóóveel van deze zoete lekkernij afscheiden, dat het mierenleger al heel groot moet zijn, wil de tocht tevergeefs zijn ondernomen. En nu dringt zich vanzelf weer de gedachte aan het „nut” van dat alles op. Als we aannemen dat het regelmatig bezoek der vlugge en sterke insecten van invloed moet zijn op de plant, dan zouden we kunnen concluderen dat de aanwezigheid der mieren de bladetende vijanden der plant verjaagt. Dit wordt dan ook door velen aangenomen, niet alleen bij *Vicia Sepium*, maar bij een groot aantal planten hier en in de tropen, aan welke men de naam „mierenplanten” geeft. In sommige gevallen kunnen we bij die belangengemeenschappen zelfs „aanpassingen” van de zijde der planten constateeren, zooals bij de Zuid-Amerikaansche Imbaubaboomen en *Acacia's*, die den mieren voedsel verschaffen in den vorm van eiwitrijke lichaampjes, die zich bij de twee genoemde planten resp. aan den voet der bladstelen en aan de toppen der bladschijfjes bevinden. Bovendien bieden zij den insecten nestgelegenheid in hun holle takken of met lucht gevulde doorns. Deze gevallen, en nog vele andere, zijn wel erg overtuigend, maar toch is het beter, slechts de nuchtere feiten te constateeren en aan de doelmatigheidsverklaringen slechts een betrekkelijke waarde toe te kennen. ☞ De *Vicia*soorten behooren tot de Vlinderbloemigen of Papilionaceën, een familie die in velerlei opzicht zeer interessant is. Denken we slechts aan de eigenschap van vele leden dezer groep, om stikstof in gasvormigen toestand door middel van bacteriën te kunnen binden tot voor de planten bruikbare zouten. We zullen dezen zomer

Foto Afer.

SPERGULARIA RUBRA, ROODE SCHIJNSPURRIE.

vermoedelijk wel eenige voorbeelden kunnen beschrijven en illustreeren. Links onderaan geeft de afbeelding een paar uitgebloeide bloemen weer en is de typische vrucht der vlinderbloemen te zien, de jonge peul met den scherp omgebogen stamper. ☼ Op dorren zandgrond en koolaschwegen vraagt de Schijnspurrie een bescheiden plaatsje. Het plantje heeft liggende stengels met scherp gestekelde blaren en roodachtige bloemen, die het den naam *Spergularia rubra* bezorgd hebben. Het lijkt, de kleur der bloemkroon daargelaten, veel op de echte spurrie, die in zandstreken als veevoeder gekweekt wordt op pas gemaaide graanakkers. ☼ De derde afbeelding is die van *Anchusa sempervirens*, de Overblijvende Ossetong, een plant die in ons land alleen verwilderd voorkomt. Het exemplaar van de foto vonden we op een zandig terrein vlak bij Amsterdam, waar het te midden van een groot aantal andere verwilderde „weggelopen” planten zijn forsche stengels verhief, getooid met een menigte diepblauwe bloemen, die aan hun keel een vijftal sneeuwwitte, iets ingesneden schubben droegen. De plant is een lid van de familie der Asperifoliën of Ruwbladigen, waartoe o.a. de smeewortel en het onvolprezen vergeetmenietje behooren.

(Wordt vervolgd). AFER.

INTERMEZZO.

„HÈ.....!” ☼ Met een kort kreungeluidje, dat iets tevredens had, al ontsnapte het aan bleeke lijdslippen, wendde hij zich langzaam op de andere zij. „Hè.....!” deed hij nog eens, wat langer. En hij sloot z'n oogen om weldoenden dommel naderbij te lokken. 't Was goed zoo: rusten en slapen.....en verwend worden, dacht hij vaagjes.... rusten en slapen en verwend worden.....! Wie sprak toch altijd kwaad van ziekenhuizen?..... Had je 't er soms niet heerlijk..... Lekkertjes verwend.... Met een glimlach op de lippen, sliep hij in. ☼ Even later begeleidde z'n rustige, lichte snork de tik van de jachtige wekkerklok, die de zuster op z'n uitdrukkelijk verlangen gezet had op 't tafeltje. Hij moest altijd kunnen zien, hoe laat het was.... ☼ Ingetogen diaconesse-kopje loerde even om den hoek van de deur in de witte kussens, speurde nog een seconde over het bed, dan — alles wél bevindend — sloot zusterje behoedzaam de deur, die wel eens piepte..... „Dominé maakte het best,” bepeinsde ze, lenig-vlug de lange gang aflopend, waar hooge deuren van weerskanten herinnerden aan beloofde hulp, noodig verband.....! En toen ze kamer 17 binnentrad, om er de bloemen te ververschen die verwelkten op het nachttafeltje van een ongemakkelijken galsteenpatiënt, dacht ze nog eens, bijna hardop: „Dominé maakt het goed.....” ☼ Zij en zuster Ruitinga hadden allebei een zwak voor dominé Amerom, van kamer 22. Het mocht eigenlijk wel niet, en ze moesten erg oppassen.....de dingen werden zoo gauw verkeerd uitgelegd, en er waren altijd zooveel booze tongen om je heen, maar och, het was toch zoo onschuldig. Niets anders dan eerlijke sympathie.... De man was zoo in-goed. Nooit vijven en zessen....altijd dankbaar voor 'n kleine attentie en niets geen zalvende kwezel. Ruitinga en zij spraken altijd met respect over hem..... Handig schikte zuster Plette frissche anjers in de vaas bij het bed van den galsteen-patiënt..... ☼ Een uur later bracht ze de krant

naar kamer 22. „Mooi zoo, zuster,” klonk zwakjes dominés stem uit ingezakte kussens,.... „k heb net m'n slaapje uit.” ☼ Met veder-licht gewoontegebaar herstelde ze de wanorde van het bed: 'n streekje hier, 'n trekje daar, zonder den zieke te hinderen. „Nu een glaasje melk,” zei ze zorgzaam, „en te hinderen. „Nu een glaasje melk,” zei ze zorgzaam, „en het gordijn kan wel wat hooger, de zon is weg.” ☼ Hij volgde al haar bewegingen met belangstellend welbehagen. „Hoe is 't nu met de pijn, dominé?” informeerde ze, toevend aan het voeteneind. Ze moest nog even luisteren naar haar niet weggaan. Was het geen genot te luisteren naar haar lieve stem, te kijken naar haar frisch, jong gezicht, waar je geen zweem van coquetterie op ontdekte? En slim begon hij een praatje: of de lastige galsteen-meneer wat vooruitging en of ze niet erg moe was, 's avonds, na zoo'n zwaren ziekenhuisdag?....Het was maar goed, dat zuster Ruitinga 'r nu en dan afloste....Zeker een vriendin?....Had hij al dadelijk gedacht....Een sympathiek persootje ook. Heel wat aardiger dan die uitgestreken zuster met den blauwen bril,

Foto Afer.

BLOEMEN VAN DEN VOORZOMER.
VICIA SEPIUM, HEGGEWIKKE.

die in 't begin wel 's bij hem gewaakt had. ☼ Als ze in korte zinnettes antwoordde, lachend om een grappig gezegde, onderbrekend, wanneer ze van opinie verschilde, bestudeerde hij de kuiltjes in haar wangen, den goudenglans, die lag op de stemmige haarlok, dichtbij het oor.... En toen ze was weggegaan van de kamer, omdat weer andere plichten haar riepen, zei hij zacht voor zich heen: „Rust heb ik pas hier, in het ziekenhuis....en prettige vriendelijkheid rondom me....Als Eef ook maar 'n béetje zachter was, niet zoo verschrikkelijk positief.” En dan, na een korte pauze: „Naar huis terug verlangen?....Nee.... Of toch: broer. Die mis ik wel.....” ☼ Den volgenden dag op het bezoek kwamen ze, de twee. Zijn gezin. Zuster was juist bezig den thermometer aan te leggen. Vlak, bijna koud, was de begroeting. Slechts broer zocht, troostend uit kinderinstinct, naar vaders hand onder het blinkend-witte laken: „Heb je geen pijn meer?” ☼ Bescheiden trok diaconesse zich terug, nog vlug annoncerend, als voor hem alleen bestemd: „38.1....'t Gaat beter.... Maar zult u kalm zijn?”.....„Wil ze me dadelijk weg hebben?” informeerde, bits, de kleine vrouw, nadat de deur gesloten was achter zusters modest figuurtje,.....„was dat een hint?” „Welnee,” verdedigde hij mat, „dat is er niet een om steken te geven, 'n aardig meisje. Ze zorgt uitstekend.” ☼ In de oogen van de kleine vrouw laaide jaloezie op. Ze boorde haar donkere pupillen in de zijne en, ternauwernood zich bedwingend, omdat-ie hier toch ziek lag en ze hem te ontzien behoorde, insinueerde ze: „Ja, ze zal je wel goed verzorgen. Mannen hebben het altijd best in een ziekenhuis.....” ☼ Toen ze merkte, dat hij geen aanstalten maakte om te reageren en, verveeld, de moede oogen sluiten ging, bood ze aan, de kussens wat op te schudden: „lag hij niet erg ongemakkelijk?” Nee, nee, hij lag héél lekker zoo. En om haar af te leiden, begon hij te vragen naar nieuws uit de gemeente, naar kerkelijke aangelegenheden. ☼ Kleine broer trok pluusjes uit de wollen deken. Als moeder erbij was, had hij zoo weinig aan paps. Dominé keek tersluiks naar den wekker en dacht aan de rust, die hij hebben zou, als ze weg was, straks over een minuut of tien.. Kon broer maar een beetje blijven.....z'n kwieke, zonnige boy! Wat zouden de zusterjes hem een leuken

rakkerd vinden... Zooals-ie daar nu bij het bed zat, was het broer niet. Een saai, stil kind. „Dag kerel!” snakte dominé onder een langen zoen, toen het bezoek afgelopen was, en Eef hem, een tikje te luidruchtig: „Tot morgen en het beste, man!” had toegewenscht. Moe-opgewonden, door de koorts wat overgevoelig, draaide hij zich van het licht af, voelde tranen naar zijn oogen wellen, die hij niet trachtte tegen te houden. Als het niet om broer was, wou hij nog wel een heele poos blijven in het diaconessenhuis. — Toen de luttele tranen waren opgedroogd, sloep hij kalm in.....

☞ Knusjes liet hij zich verwennen, onderwerpen van gesprek verzinnend, om zuster Ruitinga of zuster Plette zoo lang mogelijk in de kamer te hebben.

Met meer ijver dan hij z'n wekelijksche preek in elkaar zette, bepeinsde hij nu, waar hij het over zou hebben, om diaconesje niet dadelijk weer te zien verdwijnen achter streng-vijandige deur. ☞ Geen herinneringen aan moeilijkheden met catechisanten, of strubbelingen met andere dominés vermochten zijn stemming te storen. Er kwam ten slotte iets levendigs in zijn doffe oogen, en zijn stem had een prettigen tevreden klank.... ☞ Op een dag, toen zijn vrouw er juist geweest was, vroeg zuster argeloos: „Was mevrouw ongesteld vanmorgen? Ze keek zoo strak, als iemand, die erge hoofdpijn heeft...” En hij moest haar vijandige houding van onbedwongen jaloezie verdedigen tegen het naïeve, blonde kind, dat niet vermoedde, hoe dominé's vrouw over haar sprak.... ☞ Hij voelde, dat het eind nabij was. Het eind van zijn verblijf in het goede rustige diaconessenhuis, het eind van de onschuldige verwennerij, de lichte oprisschende gesprekjes.... Want hij zag, iederen dag, feller laaien haar vrouwelijke ijverzucht, en daarom hoorde hij op een middag zonder bevreemding haar stem aan, toen ze hem zei, kort, atoon, zonder den glimlach van blijde dankbaarheid: „Overmorgen mag je naar huis, zegt Doleman.... Hij is erg tevreden.... Na-kuren kun je in de pastorie evengoed als hier.”.... ☞ Drie dagen later was hij weer in zijn woning en onderging er zonder vreugde haar plichtmatige zorgen. Hij miste de ziekenhuissfeer, die hem zoo lief was geworden en hij zou het haten, zijn huis, met z'n verstijvende kilte, als broer er niet was. De jongen zou hem er wel overheen helpen op den duur, hoopte hij. En met een diepen zucht zette hij zich aan het schrijven van een brief, die niet langer wachten kon....

LIDA VERGOUW.

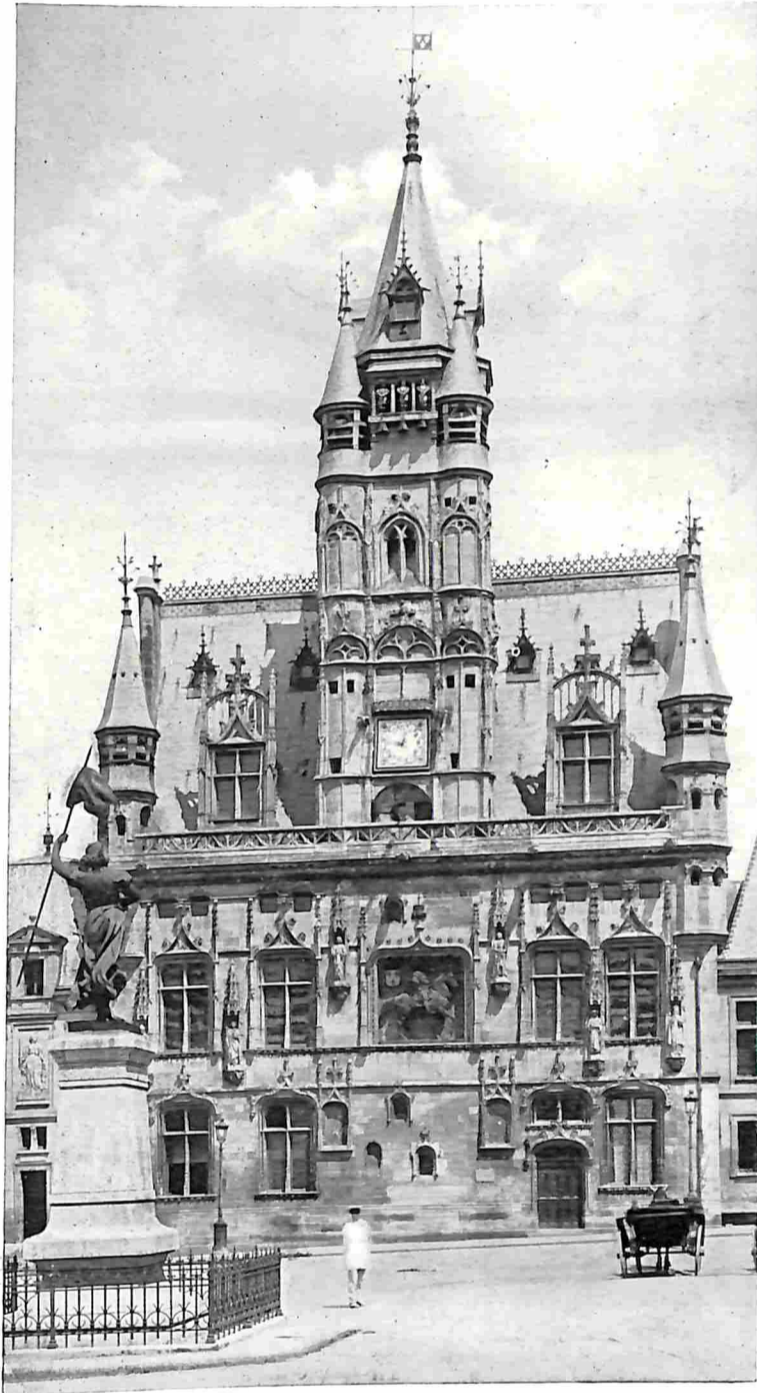
De omstreken van Parijs.

(Vervolg).

DEN 23sten Mei, toen zij te Crespy was, hoorde ze, dat de Engelschen en de Bourgondiërs voor de poorten van Compiègne stonden. Ze nam 400 soldaten mee en kwam den 24sten, bij het krieken van den dag, in Compiègne. Dan deed ze met een deel van het garnizoen

een uitval tegen de Bourgondiërs. Maar de Engelschen kwamen hun te hulp en de Franschen weken terug. „Denkt toch nergens anders aan dan dat jullie er op loslaat,” riep Jeanne uit, „het hangt alleen van jullie af of ze in de pan worden gehakt.” Maar ze kon niet op tegen de vluchtende Franschen. Ze werden op Compiègne teruggeslagen, maar de brug was opgehaald en de poort gesloten. Toch gaf Jeanne den strijd niet op. Ze wordt teruggedreven naar de grachten, een bende vijanden werpt zich op haar. „Geef je over!” riepen ze haar toe. „Ik heb mijn eed gezworen en mijn trouw verpand aan een ander, niet aan u,” antwoordde de dappere, „en ik zal mijn eed gestand doen!” Maar vergeefs verzette ze zich.

Ze werd aan haar lange kleeren van het paard gesleurd en gevangen genomen. Op de muren van de stad stond Sire de Flairy, gouverneur van Compiègne; hij deed niets om haar te hulp te snellen. (Boutet de Monvel). ☞ Overall leeft in Compiègne de herinnering aan Jeanne d'Arc, die hier zoo jammerlijk verlaten werd door de mannen, wien ze voorging in den strijd om Frankrijks bestaan. Altijd, de eeuwen door, is Compiègne het middelpunt geweest van vijandelijke botsingen: vredelievender was ook menigmaal de samenkomst van vroegere tegenstanders, als op het stadhuis of op het kasteel verdragen werden gesloten. ☞ Compiègne, nu nog een middelpunt, omringd door liefelijke en grandioze bosschen, het bosch van Compiègne, van Laigue, van Ourscamp, was al in den Romeinschen tijd een belangrijk punt op het traject tusschen Beauvais en Soissons. Op eenigen afstand van de stad hebben tijdens de regeering van Napoleon III, archeologen een heele oude stad opgegraven met straten en pleinen, een tempel, badinrichting en particuliere woonhuizen. En het tegenwoordige kasteel, door Lodewijk XV gebouwd volgens de plannen van Gabriel, staat op de plaats waar de Romeinsche sterkte stond, later vervangen door het Frankische paleis van Clovis, weer later vervangen door een kasteel van Karel V. Maar het belangrijkste en schoonste monument is wel het stadhuis te Compiègne, met zijn vreemd-geconstrueerde vensters, herinnerend aan het paleis van Jacques Coeur te

DE OMSTREKEN VAN PARIJS.
HET STADHUIS TE COMPIÈGNE.

Bourges. Ook hier de overgang van Gothiek naar Renaissance, die de brooze sierlijkheid van het Gothisch element verstevigt door de massale vormen der klassicistische Renaissance. Restauratie heeft ook dit gebouw niet gespaard: de helden in de nissen werden in de 19e eeuw aangebracht ter vervanging van de oude statuen, vernield tijdens de revolutie van '89, het groote ruitersbeeld in de middelste nis is dat van Lodewijk XII, den koning, die alles deed om de Renaissance, de „moderne” kunst van die dagen, in Frankrijk ingang te doen vinden en onder wiens regeering het stadhuis werd gebouwd. Dat wil zeggen alleen het middelste deel: de beide vleugels zijn weder moderne uitbreiding. En ervoor staat het beeld van Jeanne d'Arc, de vrouw, die een ander groot tijdperk voor Frankrijk inluidde. ☞ Van heel andere allure zijn de oude molens te Meaux. Ze lijken in niets op de

molens, die het Hollandsche landschap bevolken met hooge reuzen, die heel het omliggende land met hun machtige armen schijnen te beschermen. Groote raderen werden door de Seine in beweging gebracht: veel verholener, veel geheimzinniger is hun wezen. En oud zijn ze, heel oud, deze bouwsels van balken en baksteen, met pannen daken, op palen opgetrokken midden in de Marne. ☞ De Marne! Hoe kort is 't geleden, dat onze harten sneller klopten als we den naam de Marne hoorden. Hoe lang schijnt 't alweer, dat de victorie van Frankrijk hier begon, hier, onder de muren van Meaux, waar ieder angstig uitkeek over de heuvelen, die zoo aanstonds op- of ondergang van het Fransche vaderland zouden aanschouwen. Weinig heeft de stad zelf te lijden gehad van den strijd rondom: in 1914 trokken slechts enkele Duitsche patrouilles door haar straten, in 1918 ontploften enkele verdwaalde granaten in de omgeving van de kathedraal. De kathedraal zelf bleef ongedeerd: de vele geschonden beelden, — veel statuen zijn in den loop der eeuwen verdwenen — bewaren de herinnering aan vroegere schending. De Jacquerie heeft in Meaux gewoed: vreeselijk was de wraak der machtige overwinnaars. 9000 Jacques werden gedood door den graaf de Foix en den hoofdman de Buch, de stad zelf werd geplunderd en verbrand. ☞ Maar ook vreedzame herinneringen heeft Meaux, herinneringen, die de heugenis aan lang voorbije gruwelen in het niet doen verdwijnen. ☞ Daar is vlak bij de kathedraal het park, opnieuw aangelegd naar de teekeningen, eenmaal door Le Nôtre ontworpen in den vorm van een bischopsmijter: lange lanen, bij uitstek geschikt voor gebed en meditatie, vindt men er; oude pereboomen strekken hun donkere takken; palmranden omzoomen de bloemperken; een ledig fontein-bekken en in de verte het silhouet van het bisschoppelijk paleis. Kloosterlijk stil is 't er, een stilte, die slechts van tijd tot tijd onderbroken wordt door de klokken van de kathedraal. Hier was de tuin, waar Bossuet, de bisschopprediker, in gepeins verzonken, placht te wandelen. Hier is ook het kleine paviljoen, het „cabinet de Bossuet”, waar de groote redeenaar zich placht af te zonderen om te werken. ☞ Oud en pittoresk is het stadje Meaux, schilderachtig als het land rondom, waar de oevers van Marne en Ourcq (waar 5—10 September 1914 de Duitschers tot staan werden gebracht) van de groote en de kleine Morin prachtige wandelingen bieden. ☞ Van Meaux gaan we met den trein over Chateau-Thierry, waar nog het geboortehuis van Lafontaine u wordt gewezen, naar Provins, eenmaal de economische hoofdstad van Champagne. Het is het oude Romeinsche stadje Agendincum, gelegen te midden der oneindige korenvlakten van de streek, die „La Brie française” wordt genoemd. Daar zijn de onmetelijke velden, in Juli, als het graan ten volle is gerijpt, gelijk een golvende gouden zee, eilanden en eilandjes er tusschen, schaarsch en op groote afstanden van elkaar gelegen. 't Zijn de groote boerderijen, de huizen geschaard om de binnenplaats, waar nimmer de enorme mesthoop ontbreekt, met hun patriarchale zeden en gewoonten, door de eeuwen heen hier in de eenzaamheid gehandhaafd. Door heel Frankrijk vinden we dit type boerderij weer; ik bezocht er één in Berry, waar de familie nog

uit een gezamenlijken pot eet, waar het houtvuur van takkebosschen hoog opvlamt omder de schouw en waar weinig te merken valt van het Fransche bevolkingsvraagstuk. ☞ En in de Brie verbergen zich dorpen en dorpjes, waarvan de bouwwerken nog de vroegere belangrijkheid openbaren. Provins is er het sprekende bewijs van. Dit stadje, dat tegenwoordig met zijn 10000 inwoners nog slechts een flinke marktplaats kan worden genoemd, had in de eerste jaren der dertiende eeuw, toen Tybaut de zanger graaf van Champagne was, meer dan 80000 inwoners. Parijs had nog niet eens twee maal zooveel. Toen de stad haar hoogsten bloei bereikte, kon ze de vergelijking doorstaan met de groote Vlaamsche steden, met Yperen, met Brugge. Twee groote jaarmarkten, telkens 48 dagen, werden er gehouden: daarheen zonden Perzië en het Oosten zijden stoffen en tapijten. Er waren niet minder dan 3200 weefgetouwen, in 7100 werkplaatsen werden de wereldberoemde mes-

sen gemaakt. Maar vergaan is al dit wereldsch geraas: als de schim van zijn verleden leeft Provins voort, sinds de annexatie van Champagne door Frankrijk. En heel het uiterlijk wezen van een middeleeuwsche stad bleef hier bestaan; haast ongeschonden bleven de sterke muren, niet minder dan twee kilometer lang, al zijn ze dan nu bijna geheel, uiterst romantisch, met muurbloemen, en een profusie van rozen begroeid. Ongeschonden bleef ook de wachttorens, hoog uitstekend boven de lage huizen rondom, de „Tour de César”, een uiterst curieuze constructie, een vierkante basis gebouwd op een cirkelvormig platform. De toren zelf is achthoekig, aan vier zijden zien we vier ronde torentjes met puntaken. De zestien openingen in den toren worden bekroond met een puntig dak, op zijn beurt weer bestaand uit 8 deelen. De tour de César is een chaos van constructies, op elkaar gebouwd van de twaalfde tot de zestiende eeuw. De vierkante toren is de oudste ervan. En tijdens den honderdjarigen oorlog hebben de Engelschen, met name Thomas Gérard, voor den cilindervormigen basis gezorgd, toen ze in 1432 de stad hadden veroverd. ☞ Van Provins kwam ook de roos, die van zoo groote beteekenis is geweest voor de Engelsche

historie. ☞ Verrukkelijk is de roos van Provins, scharlakenrood en welriekend, en 't gebeurde, dat de hertog van Lancaster, schoonvader van Philips den Schoone, toen hij uit Provins wegtrok, met onnavolgbaar hoofsche gebaar als laatste vaarwel aan de stad een van haar schoone rozen (sinds de dagen van Tybaut tot nu toe de roem van Provins) op den hoed stak. Aanstonds volgde zijn aartsvijand, de hertog van York, zijn voorbeeld: maar zijn embleem werd een witte roos. Ze trokken uit om elkaar te beoorlogen en sindsdien noemde men den feodalen strijd, dien Engeland in vuur en vlam zette, den Rozenoorlog.

(Wordt vervolgd).

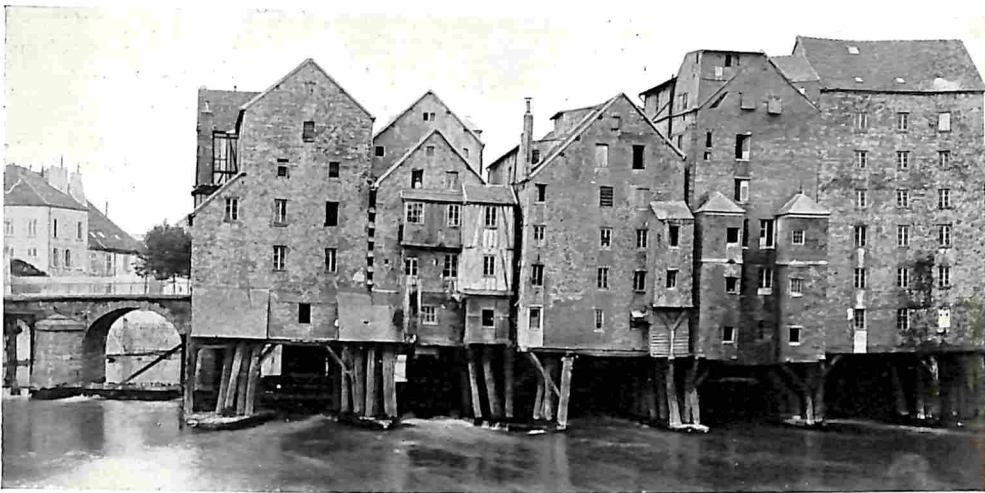
R. v. O.

DE TOUR DE CÉSAR TE PROVINS.

Ontvangen boeken.

„Schetsen en beelden,” door F. W. Drijver. Uitgave P. Noordhoff, Groningen, 1925. Een verzameling opstellen van verschillenden aard, echter alle bijdragende tot de verbreiding der Folklore, welke ons een blik gunt in de ontwikkelingsgeschiedenis van het menschelijk denken en gevoelen. Op den stijlvollen omslag de Halletoren van Brugge.

DE OUDE MOLENS TE MEAUX.

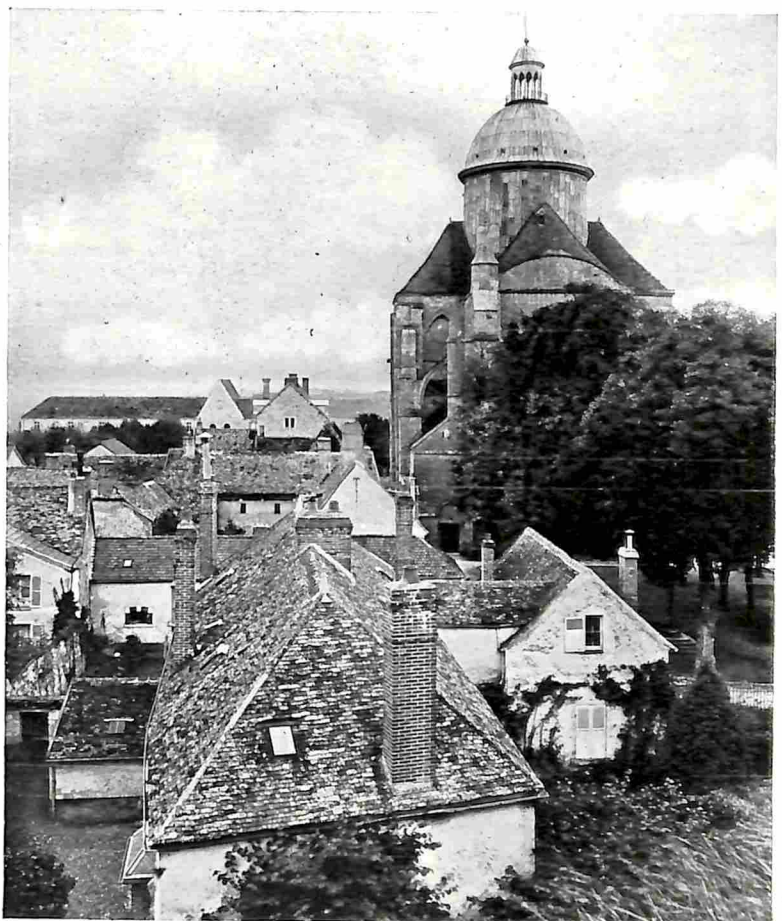
OP LEVEN EN DOOD.

12) *Naar het Engelsch* door CHLS. G. D. ROBERTS.

HET was een geliefkoosde slaappleats van de vlermuizen, daar boven in den duisteren nok, want de rand van die gebogen plank vormde een gemakkelijke plaats waaraan zij zich konden ophangen; en dus was het er altijd nog al vol. Van tijd tot tijd, als een van allen te veel werd geduwd, werd hij wakker en begon te piepen en te stooten met zijn beenderig vleugel-gewricht en protesteerend te snateren met een heel fijn stemmetje — heel zwak, maar kwaadaardig in zijn dunheid, en trillend als het opwinden van een goedkoop horloge. Puck zelf, die juist heel aan het einde van de rij hing, naast de groote spleet in het dak die de buitenlucht binnenliet, was meer dan eens van zijn plaatsje af geduwd, zoodat hij meer dan zijn portie had gehad in het wakker worden, stooten en horloge-opwinden. Een paar keer, als hij zoo tegen zijn gewoonte wakker werd, was hij onaangenaam getroffen door het gezicht van een grooten rat, die langs een grooten balk een heel eind onder hem liep te jagen en die naar hem opkeek met wreede kraaloojes. Hij had een hekel aan ratten, maar daar hij wist dat hij veilig buiten zijn bereik was, maakte hij zich niet ongerust. Hij sloot zich weer in zijn dichtgevouwen vleugels en viel weer in slaap, terwijl zijn vijand nog naar hem keek. Zoo was de dag, over het algemeen, prettig verlopen. Toen de namiddag ten einde begon te loopen, was hij eenige malen wakker geworden en was naar de spleet in het dak gefladderd om naar het weer te kijken, tot hij ten slotte, toen de zon goed en wel achter de lage heuvels aan de overzijde der rivier verdwenen was, door de spleet was geschoven en de purper-gouden avondschemering was ingevlogen. Binnen tien minuten was hij door al de andere bewoners der slaappleats gevolgd en was de nok van de oude schuur verlaten. ¶ Het was een vreemd uitziend schepseltje, die bruine vleermuis — een mengsel van een vogel, een muis en een kobold, grappig en onheilspellend tegelijk — een kabouterachtige Puck, die de uren waarop de zon scheen, versliep en tegen dat het donker werd, ontwaakte tot een grillige, zonderlinge levendigheid. Zijn uiterst klein lichaampje, bedekt met een kort, maar uiterst fijn dons, hing tusschen twee kolossale vleugels van roetzwart vlies. Dit vlies, elastischer dan het beste rubber, was — evenals de zijde op een parapluïestel — gespannen over de reusachtig ontwikkelde arm- en vinger-beenderen van de voorpooten. De twee vleugels kwamen bijeen aan den staart en waren verbonden aan de dunne achterpooten tot onder aan de knieën, die schijnbaar den verkeerden kant op bogen. Tusschen de krachtige schouderbladen zat een kleine, vormlooze kop, met een stompneusje, een dwaas breeden, gebogen bek, groote, platte ooren en kleine, kraalachtige, duivelachtig glinsterende zwarte oogjes. ¶ Hoe onhandig en dwaas hij er ook uitzag, als hij aan zijn stok hing of langs de planken naar boven scharrelde, bood deze Kobold der avondschemering een beeld aan van volmaakte, schoon vreemdsoortige luchtbeheersching, zoodra hij de schemering invloog. Met een grootte en lenigheid van vleugels, zooals geen vogel van hetzelfde gewicht bezat, waren zijn evoluties in de lucht merkwaardig van vlugheid. Terwijl hij met zijn grootste snelheid rechtuit vloog, kon hij oogenblikkelijk als een steen naar beneden vallen, of naar boven schieten, schijnbaar

rechthoekig op zijn weg, alsof hij uit een catapult geschoten was. Zijn gewone manier van vliegen scheen een dwarrelende, verwarrende wijze van heen en weer fladderen te zijn, en hij kon van richting veranderen met een snelheid, waarbij zelfs een sperwer langzaam leek. En dat was zijn geluk. Want Puck's prooi waren de vlugge, dansende muggen, terwijl de neerschietende uil zijn speciale vijand was. ¶ Dien avond, terwijl hij zweefde boven de geurende boomen bij het water, was de windstille lucht vol van insecten — muggen, vroege nachtvlinders en de eerste voorbarige meikevers. Daar hij honger had, hapte hij gretig naar alles wat hij zag. Maar naarmate de duisternis en zijn eerste honger bedaarde, werd hij fijnproeverig. Hij liet heel wat lekkere hapjes, die hij makke-

lijk had kunnen pakken, bijna voor zijn lippen weg vliegen en fladderde weg om te trachten een bijna onvangbare prooi te bemachtigen. Eens, toen hij een hoog-vliegende mot in het oog kreeg, die hij met zijn scherp gezicht hoog boven de boomtoppen afgetekend zag tegen den bleek-purperen hemel, schoot hij snel als een gedachte opwaarts, hapte het diertje op vlak voor den bek van een neerschietenden geitenmelker, en was weer verdwenen vóór de teleurgestelde vogel tijd had te zien wie hem te vlug af was geweest. Even later liet hij zich plotseling neervallen en pikte een meikever op van een gebogen grassprietje juist toen het diertje zijn vleugeltjes uitsloeg om weg te vliegen, tot woedende verontwaardiging van een klauwier, die op het insect geloerd had en net op het punt stond het te bespringen. Heel waarschijnlijk hadden Puck's oogen, waarvoor de schemering helder was als kristal, den sluipenden klauwier in het gras gezien en vond hij er een eigenaardig genoeg in hem den buit te ontroofen. Zelfs de bliksemsnelle gierzwaluw werd soms zoo beetgenomen, als een ongrijpbare schaduw langs ze gleeed en de bijna gevangen mot op geheimzinnige wijze verdween. ¶ Spoedig nadat het paarse licht in den hemel gedoofd was, verliet onze Kobold der schemering zijn weide en vloog stroom-afwaarts naar een grooten tuin, met grasvelden en bloembedden en een huis met een breede veranda tusschen donkere boomen. Hier deed de zachte zomeravond een bedwelming van geuren opstijgen uit de door dauw vochtige

DE KERK ST. QUIRIACE TE PROVINS.

rozen en nagelbloemen, Japansche lelies en scherpriekende anjelieren, en — aangetrokken door de honig-belovende geuren — kwamen de nacht-insecten in zwermen er op af. Onder de boomen langs het water, op het pad aan het einde van den tuin, liepen een man en een meisje heen en weer; men kon het witte japonnetje van het meisje zachtjes door de schaduwen zien glanzen. ☼ Op dit prettige plaatsje ontmoette Puck een tweede bruine vleermuis, een vrouwtje, misschien zijn wijfje, in ieder geval een speelkameraad. Men weet nog niet genoeg van zijn gewoonten en levenswijze om over dit punt met beslistheid te kunnen spreken. Een korte poos schenen die beiden spontane lucht-dansen uit te voeren, waarbij ze om en boven en onder elkaar cirkelden en van tijd tot tijd van elkaar weg vlogen in lange, duizelingwekkende op- en neergaande lijnen, om elkaar weer precies te ontmoeten op een of ander vooraf vastgesteld punt in de lucht. Het vrouwtje vloog minder licht, minder dwarrelend dan Puck zelf; en als men haar van dichtbij en bij goed licht had kunnen gadeslaan, zou men hebben gemerkt, dat ze — hoe speelsch ook — een trouw en liefhebbend moedertje was, die

bij al haar spelletjes haar twee babies met zich meedroeg. Op onverklaarbare wijze wisten de kleintjes aan haar nek te blijven hangen, zóó stevig, dat haar snelste draaiingen, haar ongelooflijkste plotselinge rijzingen en dalingen niet in staat waren ze los te doen laten. Maar het moet een interessante ervaring geweest zijn voor de kleintjes, die nog te jong waren om alleen gelaten te worden in de schuur, waar een rondsluipende muis ze zou kunnen vinden. ☼ Midden in hun spel, schoot ergens uit de ruimte een geruischlooze gestalte op brede vleugels naar ze toe. Twee kolossale oogen, volkomen rond, onbewegelijk en bleek glanzend, loerden op ze en groote klauwen, die zich angst-aanajgend openden en sloten, grepen naar ze, dan hier dan daar, in afschuwelijke stilte. Zoowel Puck als het kleine moedertje slaagden er in aan de grijpende klauwen te ontkomen; hun vlucht was zoo bliksemsnel, alsof ze als bladeren waren weggeblazen door den aanval van den uil. Oogenblikkelijk verdwenen ze diep tusschen het gebladerte en de teleurgestelde uil scheerde verder op zoek naar minder moeilijk te grijpen buit. Even later

verschenen de twee vleermuizen weer. Maar, ofschoon ze niet afgeschrikt waren, begrepen ze dat voorzichtigheid geboden was zolang hun vijand nog in de buurt was. Daarom begaven zij zich om te spelen naar het einde van den tuin, waar de man en het meisje liepen, en begonnen te draaien en te dansen om hun hoofden. Menschen waren in hun oogen ongevaarlijke schepselen en heel nuttig om uilen uit de buurt te houden. ☼ Plotseling uitte het meisje, tot Puck's verbazing, een gillette en sloeg haastig haar dunne zijden das om haar blond hoofd, zoodat ze er uitzag als een Madonna van Pitti. „O,” riep ze zenuwachtig, „daar is weer zoo'n afschuwelijke vleermuis, die probeert in mijn haar te kruipen.” De man lachte zachtjes en trok haar naar zich toe. „Dwaas kind,” zei hij, „zelfs in jouw haar zou je met den besten wil geen vleermuis kunnen overhalen om er in te komen. Hij zou den slechten smaak hebben dat heel onplezierig te vinden.” „O, maar hij zou er bij ongeluk in terecht kunnen komen,” hield het meisje vol, terwijl haar wijde geopende oogen, uit de beschutting van zijn arm, angstig de evoluties der twee dansende schaduwen volgden. „Je weet, dat ze bijna blind zijn. En toen ik een klein kind was, heeft

de kindermeid me verteld, dat als er ooit een vleermuis in mijn haar kwam, ik het heelemaal zou moeten laten afknippen, omdat hij er zoo in zou worden verward, dat hij er onmogelijk uitgehaald kon worden”. „Ik zou denken dat dat kindermeisje van jelui een geweldige hoeveelheid kennis bezat van de dingen die niet waar zijn,” antwoordde de man. „Je zal je zelf heel wat ongerustheid besparen op zomeravonden, liefste, als je goed onthoudt, dat vleermuizen het tegenovergestelde van blind zijn. Ze hebben merkwaardig scherpe oogen, ze vergissen zich nooit, en kunnen vliegen en zwenken met veel grooter nauwkeurigheid dan welke vogel ook. De twee kleine diertjes, die nu om ons heen dansen, konden een mug van je mooi, klein neusje afpikken zonder je met een vleugel aan te raken.” „O!” zei het meisje opgelucht. „Maar ik heb ze toch liever niet in mijn nabijheid. Ik wou, dat ze weg gingen.” „Zooals iedereen, haasten ze zich je geringsten wensch te bevredigen!” antwoordde de man, weer lachend. Want juist toen het meisje met spreken ophield, zweefden Puck en zijn speelkameraadje weg en verdwenen tusschen de boomtoppen. ☼ Dat deden ze niet omdat ze verstaan hadden wat gezegd

was, en ook niet omdat hun gevoelig zenuwgestel een telepatisch bericht had ontvangen van den tegenzin, dien het meisje in ze had. Volstrekt niet. Het was alleen, omdat de kleine moeder vermoeid werd van het gewicht, dat aan haar nek hing, en weggevlogen was naar een veilige tak waarop zij ze voor korten tijd kon verbergen. ☼ Hoog in den kroon van een denneboom werden de twee kleintjes gedeponereerd in de komvormige holte van een gespleten tak. Op een aanwijzing van hun moeder, drukten zich hun kleine lichaampjes tegen den stam en klemden zich vast aan den ruwen bast. Daar was geen gevaar voor ze, dat ht de kleine moeder. En dus liet zij ze alleen, om haar vleugels wat rust te gunnen door zonder hun gewicht een eindje te vliegen en nog eenige muggen en motten voor haar souper te verorberen. Puck had gewacht tot ze haar babies op den tak had gelegd en nu vloog hij opgeruimd met haar mee om boven de bloembedden te gaan jagen. ☼ Zij waren nog geen vijf minuten weg geweest, toen het moedertje het in haar hoofd kreeg, dat haar kleintjes haar noodig hadden. In schuine lijn

opwaarts vliegend, spoedde zij zich snel naar den kroon van den pijnboom en, na een oogenblik van aarzeling, volgde Puck haar vlug. ☼ Nu was toevallig een wezel, wiens wreede oogen rood zagen van woede en bloedorstigheid, bezig in dien boom te jagen. Hij had juist het spoor verloren van een eekhoortje, dat hij zóó vlak op de hielen gezeten had, dat hij al ieder oogenblik dacht het te pakken. In zijn idee had hij al zijn tanden in den hals van den armen snateraar geslagen toen, door een wonder van den nacht — en onder de dieren in de vrije natuur is de nacht vol van wonderen — zoowel de prooi als diens spoor plotseling verdwenen waren. Dat was in den denneboom gebeurd en de woedende jager zocht den heelen boom af naar den verloren geur, vast besloten dat zijn rooflust niet onbevredigd zou blijven. Zoo zoekende, liep hij, lenig en vlug als een slang, over dien hoogen tak aan welks einde de kleine vleermuis haar jongen had geborgen.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

IN HET SPANDERSWOUD.